

ANNE BABA HAKLARI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Allah cümleden razı olsun, cumanız mübarek olsun... Ömrünüz muradınızca geçsin, Allah'ın rızasına uygun geçsin. Allah-u Teâlâ Hazretleri rızasını, sevgisini kazanıp, huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmanızı nasib eylesin...

İngiltere'deki çalışmalarımız, ikâmetimiz çok tatlı oldu. Yeniden İslâm'a giren İngilizler oldu. Tasavvufa intisablar oldu, bize bağlananlar oldu. Kardeşlerimizin arasına katılanlar oldu. New Castle'dan bazı sağlık işlemlerimizi yaptırmak üzere Münih'e geldik. Buradan da bir takım hukukî işler yapmak üzere orta Almanya'ya gitmeyi düşünüyoruz. İnşâallah hayırlı gelişmeler olur. Size Münih'ten sesleniyorum. Bulduğumuz yeri söylemek de tatlı oluyor diye... New Castle'da havalar sonbahar havasıydı, korkmuştuk ama, Münih'te çok güzel güneşli gidiyor. Güzel, yaz sonu havaları var...

a. Annenin ve Babanın Rızası

Sohbetimin birinci hadis-i şerifi Enes RA'dan. İbnü'n-Neccâr kitabına almış, kaydetmiş. Peygamber SAS Hazretleri buyurmuşlar ki:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.653, no:45497; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXI, s.412, no:35535.

ME. 1135 (*Men erdâ vâlideyhi fekad erda'llâh, ve men eshata vâlideyhi fekad eshata'llâh.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

مَنْ أَرْضَى وَالِدَيْهِ فَقَدْ أَرْضَى اللَّهَ
وَمَنْ أَسْخَطَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ أَسْخَطَ اللَّهَ

(ابن النجار عن أنس)

Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyurmuşlar ki:

(*Men erdà vâlideyhi*) “Kim anne-babasını, vâlideynini razı ederse...” Anne ve babaya vâlideyn denilir Arapça’da ikil sigasıyla, tesniye sigasıyla. Anneye vâlide, babaya vâlid; ikisine birden vâlideyn denilir. (*Men erdà vâlideyhi*) “Kim anne-babasını razı ve hoşnut ederse, memnun ederse, sevindirirse, kendisini onlara sevdirense; (*fekad erda’llâh*) Allah’ı hoşnut ve razı etmiş olur.”

Bakın, anne-babaya hürmeti dinimiz ne kadar mühim bir mevkiye çıkartıyor. Ne kadar önemle ifade buyuruyor, ne kadar kesin tavsiye buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz. Kâinatın hâlikı, alemlerin Rabbi, yaradanımız Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni razı etmek ne kadar önemli... Zaten ömrümüzün onun için geçmesi gerekiyor.

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي

(*İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî*) [Yâ Rabbi, benim maksadım sensin ve ben senin rızanı istiyorum!] demeliyiz. Anne- babasını razı eden, anne-babasını hoşnut eden, sevindiren, memnun eden, kendisini onlara sevdiren,

duasını alan, Allah'ı razı ediyor. Ne kadar güzel, ne kadar kolay, ne kadar somut bir yol gösteriyor Peygamber SAS Efendimiz.

“—Allah'ın rızasını kazanmak için ne yapmam lâzım?” diye soran bir insana, söyleyeceğimiz çok sözler var:

Kur'an-ı Kerim'i öğren, Kur'an-ı Kerim'in ahkâmını iyice uygula!.. Allah'ın emirlerini tut, yasaklarından kaçın!.. Habîb-i Edîbi'ne ittibâ et, Peygamber Efendimiz'in sünnetine sımsıkı sarıl, Peygamber Efendimiz'in yolundan yürü!.. Ahlâkını güzelleştir, haramlardan, günahlardan uzak dur! Kötü huyları bırak, iyi huylarla ibadet ve taat üzere çalış!.. Uzun uzun, doğru olarak tabii nasihatlerde bulunmamız mümkün. Ama Peygamber SAS Efendimiz kısaca, “Anne babasını razı eden, Allah'ı razı etmiş olur.” diye çok kısa bir somut yol gösteriyor.

Anne-babasına hizmet etsin evlât; elini öpsün, ayağını öpsün, alnını öpsün, kaşını, gözünü öpsün, ne yapacaksa yapsın... Para harcasın, hizmetine koşsun, havlusunu tutsun, terliğini çevirsin, tatlı sözler söylesin... Emrini tutsun, kendisinin hoşuna gitmese bile, “Peki babacığım, peki anneciğim!” desin, böylece Allah'ın rızasını kazansın... Ne kadar somut, ne kadar güzel bir şey...

Zaten her zaman vurguluyorum, söylüyorum:

“—Büyüdüğü zaman, akli başına geldiği bir çağda anne-babası sağsa, onlara yetişip de hizmet imkânını yakalamışsa bir insan...”

Hani bazen küçükken ölüyor annesi, babası... Bazı kimseler anne-babasını tanıyamıyor, anne-babasının cemâlini görmekten mahrum büyüyorlar; hizmet etme imkânından mahrum oluyorlar. Ama yetişmişse, işte annesi-babası karşısında, işte o da onların evlâdı, Allah uzun ömür versin, hepsi sağ sâlim; hizmet etme imkânı var...

“Eğer anne babasının ikisine yahut birisine...” Biri önce ölmüş de ötekisi sağ... “Birisine yetişmiş de bir insan, cenneti kazanamamışsa, yazıklar olsun ona, burnu yerde sürtsün onun... Ne kadar kabiliyetsiz, ne kadar fırsatları kaçıran, ne kadar ahmak, ne kadar gevşek bir evlâtmış!” diye Peygamber Efendimiz’in ikazları var, hadis-i şerifleri var.

Onun için, aziz ve sevgili kardeşlerim, anne ve babamız sağsa, anne ve babamıza hürmeti bir fırsat bilmeliyiz, bir ganimet bilmeliyiz. Çok büyük bir ganimet, çok büyük bir devlet ve saadet bilmeliyiz.

Tabii, anne-babanın hizmeti bahis konusu olunca, şimdiye kadar bazı sorular da bize soruldu. Onları hatırladığım için, parantez içinde, cümle-i mu'tarıza içinde onları da belirtmem lâzım: İnsanın anne-babası bazen dînî inançlarının karşısında olabilirler. Meselâ, onu küfre çekmek isteyebilirler. Anne-baba kâfirse, evlâtların müslüman olmasına engel olmak isterler. Şimdi, Almanya’da, İngiltere’de arkadaşlarımızı ziyaret ediyoruz, bu gibi durumlar var.

Yâni İngiliz çocuğu, müslüman olacak ama anne-babası razı olmuyor; veya Alman çocuğu müslüman olacak, anne-babası razı olmuyor. Eğer onlar seni küfre sokmağa, küfürde tutmağa çalışırlarsa, o zaman onlara itaat olmaz. Ayet-i kerimede:

وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا
لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا

(العنكبوت:٨)

(*Ve in câhedâke li-tüşrike bî mâ leyse leke bihî ilmün felâ tuti'hümâ*) [Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi körü körüne bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme!] (Ankebut, 29/8) buyruluyor. Çünkü, anne-babanın insan üzerinde hakkı var ama, Allah'ın hakkı sonsuz, mukayese edilmez. Allah'ı darıltıp da anne-baba hoşnut edilmez. Allah'ı hoşnut etmek önemlidir, o önde gelir.

Hani, kanun olduğu zaman bir insanın keyfi, zevki bahis konusu olmuyor. Kanuna uyuluyor, kanunî mevzuat yerine getiriliyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne karşı olan anne-babalara yapılacak en büyük itaat, ne büyük iyilik, onları İslâm'a çekmeğe çalışmaktır, onlara doğruyu anlatmaktır veya hiç olmazsa:

“—Anneciğim, babacığim ben sizi seviyorum, siz beni yetiştirdiniz, büyüttünüz; ama siz benim Rabbime âsî olmamı istiyorsunuz. Rabbimin emrini tutmamamı istiyorsunuz. Böyle bir şey olamaz, lütfen beni böyle bir zorlamayla karşı karşıya bırakmayın!” demek lâzım!

Mus'ab ibn-i Umeyr RA'ı çok seviyorum. Allah şefaatine erdirsin... Cennette buluştursun cümlemizi... Bir evin bir tek oğlu, zengin de bir çocuk... Böyle en güzel elbiseleri giyen, en güzel şekilde yaşayan bir zengin çocuğu iken müslüman olunca, annesi naz yaptı, hatırını ortaya koydu, ağladı, sızladı; eski müşrikliğe, Kureş'in putperestliğine dönmesini istedi:

“—Dönmezsen şöyle yaparım, böyle yaparım. Kendime kıyarım!..” dedi.

Daha neler söylediye... Mus'ab ibn-i Umeyr RA dedi ki:

“—Kaç tane canın olsa, kaç türlü şey yapsan yine İslâm'dan, imandan, Rasûlüllah'a ittibâ etmekten vaz geçemem anneciğim!” dedi, kararlı bir şekilde durdu.

Peygamber Efendimiz'in çok sevdiği bir mübarek kişiydi, onu Medine-i Münevvere'ye gönderdi. Nice insanların İslâm'a girmesine vesîle oldu.

Demek ki anne-baba eğer dinden, imandan nasipsizlerse, onları imana çekmeğe çalışırsınız. O zaman onlara günahıta itaat olmaz. Hani çok umûmî bir kuraldır, kaidedir dinimizde; Allah'a isyan emredildi mi, emreden kim olursa olsun itaat uygun olmaz. Çünkü Allah en büyüktür.

الله أكبر

(Allàhu ekber) “Allah en büyük!” Çünkü Allah kâinatın Rabbi... Çünkü Allah hepimizi yarattı, bize emir vereni de yarattı. Bize emir veren de

ona uymak zorunda... Eğer bir insana babası küfrü emretse, anası küfrü, günahı emretse; kocası hanıma, “Ben ailenin reisiyim!” diye emretse veyahut hocası talebesine emretse, veyahut bir müdür, bir âmir, bir başkan, bir emir-komuta sahibi kişi astına, aşağısındakine:

“—Şu günahı, şu kanunsuzluğu, şu yanlışlığı işle!” diye emretse, o zaman tabii itaat edilmez. Bu bir umûmî esas olarak burada hatırlatılmalı.

“—Ben ne yapayım? Annem müslüman değil, babam müslüman değil. Onlar bana müslüman olmaya müsaade etmiyorlar, namaz kılmama müsaade etmiyorlar, örtünmeme müsaade etmiyorlar...” filân derse, böyle bir şey mâzeret olamaz. Onu belirtmek istiyorum, bu bir.

وَمَنْ أَسْخَطَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ أُسْخَطَ اللَّهُ

(*Ve men eshata vâlideyhi, fekad eshata'llâh*)
“Anne ve babasını, yâni müslüman, mütedeyyin anne-babasını kızdıran da Allah’ı kızdırmış olur, Allah’ın gazabına uğrar.”

Anne-babasının rızasızlığını, bedduasını, lânetini alan bir kimse iflâh olmaz. İş ters gider, hayatı kayar, başına felâketler yağar, çok fenâ olur. Onun için, anne babasını kızdırmamaya, onların gönlünü hoş etmeye çalışmalıdır.

b. Hocanın Rızası

Tabii, burada bir şeyi söylemek istiyorum aziz ve muhterem kardeşlerim; Türkiye’de bir şey çok eksik, çok az biliniyor ve uygulanıyor gibi geliyor bana... Peygamber SAS Efendimiz

mü'minlere anne ve babalarından ve kendi nefislerinden daha yakın ve daha önde ve daha önemli konumda idi. Yâni canlarından da kıymetli idi, anne ve babalarından da kıymetli idi. Bir müslümanın Peygamber Efendimiz'i annesinden, babasından, kendisinden, bütün insanlardan, sevdiği çoluk çocuğundan, eşinden, dostundan daha çok sevmesi dininin tabii bir gereğidir ve böyle olmazsa imanının tam olmadığı belirtiliyor sahih hadis-i şeriflerde...

Şimdi bunu iyice belirttikten sonra, bunu sebebini düşünecek olursak: Niye Rasûlüllah'ı annesinden babasından da daha çok sevmeli?.. Çünkü anne-baba küfrü istiyor, küfürde, şirkte kalmasını istiyor; Rasûlüllah imana gelmesini istiyor. Allah göndermiş; elbette Rasûlüllah'a tâbî olacak ve Rasûlüllah'ın izinden gidecek, Rasûlüllah'ın sözünü tutacak, sünnetine uyacak... Rasûlüllah'ı sevecek, çünkü Allah'ın rasûlü, çünkü onu Allah gönderdi... Çünkü Allah onu sevdi, çünkü Allah onu görevlendirdi. Çünkü Allah, ona itaat etmeyi mü'minlere emretti.

“—Pekiyi, biz Peygamber SAS Efendimiz'in çağına yetişemedik, 1400 yıl sonra yaşıyoruz, şu sıralarda. Aradan bu kadar zaman geçmiş. Bizim için durum ne?..”

Bizim için de, dinimizi bize öğreten, Kur'an'ı öğreten, ihlâsı öğreten, hakîkî îmanı, gerçek îmanı, buram buram, burcu burcu, tertemiz, ışıl ışıl parıldayan, hoş kokusu etrafa yayılan tam imanı öğreten mürşid-i kâmillerimiz nedir?.. Hocalarımız, (*Rahmetu'llâhi aleyhim ecmaîn*)

evliyâullah büyüklerimiz nedir?.. Onlar da Peygamber Efendimiz'in vekilleri olduğu için, onları da tabii anne-babadan çok sevmek lâzım!

Benim yanıma birisi geliyor, kızını peşine takmış:

“—Benim çocuğum sizin dergilerinizi okuyor, yazılarınızı tâkib ediyor, vaazlarınızı dinliyor, namaz kılıyor, başını örtüyor. Söyleyin de böyle yapmasın!”

Öyle şey olur mu?.. Ben Allah'ın emrettiği şeyin dışındaki bir şeyi nasıl emrederim? Allah'ın yasakladığını nasıl yapın diyebilirim? Yapmayın dediğinden de nasıl müsaade verebilirim?.. Böyle bir müsaade olmaz.

Tabii çocuğun Allah'ın emrini dinlemesi, Allah'ın emrini söyleyen kişiyi dinlemesi, Allah sevgisinin bir bölümüdür, bir parçasıdır.

Allah'ı seven, Allah'ın ahkâmını seven, Allah'ın emrini, yasağını, buyruğunu seven, haramını, helâlini tam öğrenip uygular.

Onları anlatan, kendisini Allah'a götüren, Allah sevgisine, ma'rifetullahı, muhabbetullahı erdiren mürşid-i kâmillerini, evliyâullah büyüklerini de sever. Onlar da anne- babadan önde gelirler.

“—Neden böyle?.. Kendilerinin nüfuz kazanması için, nüfuz kazansınlar diye söylenmiş bir söz mü bu?..”

Hayır! İslâm'ın sağlam olarak bilinmesi ve uygulanması için... Mâdem insan müslümandır, o halde İslâm'ı uygulayacak. O halde İslâm'ın emirlerini söyleyen hocasını baş tâcı edecek. Yâni öyle bir hoca, bir mürşid-i kâmil, bir hak sözü söyleyen, hakkı öğreten, Kur'an'ı, îmanı, İslâm'ı öğreten kimse insana annesinden, babasından önde gelir, önde gelmiştir.

Farsça'da bir atasözü vardır, eski bir tarihî büyüğün mezar taşına altın ile yazılmış ve meşhur bir söz olarak Farsça kitaplarına girmiştir:

Cevr-i üstaz bih ki mihr-i peder.

“Hocanın baskısı, dersi çalışsın, bilgiyi öğrensin diye talebeyi sıkıştırması, babanın merhametinden, sevgisinden, kucağına alıp hoplatmasından daha iyidir. Hocanın cevri, babanın mihr ü vefâsından, sevgisinden daha önde gelir.” diye buyrulmuş.

Tabii, bunların hepsinin sınırları var, yâni hiç bir şey aşırı değil. Hocayı sevecek diye, bu sefer anne-babasının hakkını çiğnemek gibi bir tarafı da yok işin... İşin hudutlarını bilmek fıkihtır. Yâni, İslâm'da bir hükmün sınırı nereye kadardır, nerede biter; onu bilmek, incelikleri öğrenmek, dinin inceliklerini öğrenmek önemlidir. Dinde bu ilme fıkıh ilmi denir.

Tabii her şeyi hudutlarıyla bilmek lâzım ki, şuraya kadar tarla senin, orayı ekersin, oranın meyvasını yersin. Şuradan sonrası başkasının, oraya elini uzatmazsın ki, haram olur. Hudutları

bilmek lâzım, sınırları çiğnememek lâzım! Kuralları tam uygulamak lâzım, kuralların da sınırını bilmek lâzım! Yâni, yeşil ışık yandığı zaman, gitmek lâzım; kırmızı yanınca da, durmak lâzım!.. Ayağımın altında gaz pedalı var, elimde direksiyon var diye, dere tepe dümdüz, ışık tanımadan gitmek de olmaz. Onu için, hudutları söylememiz gerekiyor.

Evlâtlara, anne-babalarına sevgiyi, hürmeti ve hizmeti tavsiye ediyoruz. Böylece aile içi muhabbetini sağlamış oluyor İslâm, bu emirleriyle... Bir de çocuğun ahiret saadetini sağlamış oluyor, çocuğun cennetlik olmasına sebep oluyor. Onun için yakınlarınızdan, tanıdıklarınızdan anasıyla, babasıyla küsüşmüş, bozuşmuş, miras yüzünden veya bir hiç yüzünden veya mühim bir

şey yüzünden... Ne yâni, dünya malının, metainin, menfaatinin mühimi ne olacak anne-baba sevgisi yanında?.. Herhangi bir sebeple küsüşmüş olan varsa, onlara nasihat edin:

“—Yapmayın, etmeyin! Bak, hadis-i şerif böyle... Sakın ha ahiretinizi mahv eylemeyin! Anne-babanıza sevgi ve hürmetinizi ifade edin, ufak tefek meseleleri büyötmeyin!” diye söylemek lâzım.

c. Büyük Ağabey Baba Gibidir

Yine size okuduğum hadis-i şerif kitabının bazı sayfalarından karşıma geldiği için altını çizdiğim başka hadis-i şerif var.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş:²

الْأَكْبَرُ مِنَ الْإِخْوَةِ بِمَنْزِلَةِ الْأَبِ

(عد. طب. هب. عن عُثَيْمِ بْنِ كَثِيرِ بْنِ كَلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ جَدِّهِ)

RE. 190/7 (*El-ekberu mine'l-ihveti bi-menzileti'l-eb.*) “Kardeşlerin en büyük olanı, baba makamındadır.” Başka bir rivayette de şöyle buyruluyor:³

حَقُّ كَبِيرِ الْإِخْوَةِ عَلَى صَغِيرِهِمْ

كَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ

(أبو الشيخ، خط. عن سعيد بن العاص)

RE. 276/4 (*Hakku kebîrü'l-ihveti alâ sağîrihim kehakkı'l-vâli di alâ veledihî.*) “Kardeşlerin büyük olanının, küçük olanları üzerine hakkı, babanın evlâdına hakkı gibidir.”

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.200, no:450; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.210, no:7930; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.943; İbn-i Abdilber, *el-İstiâb*, c.I, s.412; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.III, s.471, no:4157; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.241; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIV, s.217; Küleyb el-Cühenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.466, no:45472; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.272, no:13438; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.30, no:10178.

³ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.210, no:7929; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, I, s.132, no:2673; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.118, no:2533; Saîd ibnü'l-As RA'dan.

Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.II, s.37, no:398; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.645, no:45473; *Feyzü'l-Kadîr*, c.III, s.394; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.136, no:11626.

Mâdem dinimiz, Peygamber-i Zîşânımız, sevgili Peygamberimiz, büyük ağabeye baba kadar bir mertebe bahşediyor, “Büyük ağabey, büyük olan kardeş baba gibidir.” diyor. O halde insanın babasına hürmet ettiği gibi, kendisinden büyüklere de hürmet etmesi, Allah’ın sevdiği Peygamber Efendimiz’in hoşnut olduğu bir durum olur.

Onun için, küçük kardeşler büyüklere hürmet etsinler, baba yerine koysunlar, bu hadis-i şerifi unutmasınlar!.. Büyük kardeşler de küçükleri, bir babanın evlâdına bakışı gibi görsünler, onlar da babanın şefkatini küçük kardeşlerine gösterebilirler!..

Şimdi ben bakıyorum, burada [Almanya’da] herkes birbirine adıyla hitab ediyor; yadırgıyorum. Babasına da adıyla hitab ediyor, ağabeyine de adıyla hitab ediyor. Halbuki biz, yaşça büyük olan kardeşimize ağabey diyoruz ki, bu kelimeyi biraz açıklayacak olursak, tahlil edecek olursak, *ağa* ve *bey* kelimelerinden meydana geliyor. Kendisinden büyük kardeşine *kardeşim* demiyor, *kardeş* demiyor, Arapça’sı *ahî* demiyor, *birâder-i men* demiyor; *ağabey* diyor. Bizim örfümüzde, terbiyemizde ağalık da, beylik de çok yüksek unvanlar, ictimâî unvanlar... Bey oldu mu bir insan, meselâ Osmanlı Beyi, Karamanoğlu Beyi... Çok büyük bir unvan, sultan gibi bir şey yâni... Bizim edebimiz böyle. Hattâ ikizlerden önce doğanı, ötekisinin ağabeyidir derler.

Ağabeye de hürmet lâzım! Ağabeyin sözü de, hatırı da önemli... Dünya malı önemsiz... Ufak tefek şeyler; öyle dedi, böyle dedi, çok aldı malı, az aldı, taksim şöyle oldu, böyle oldu, yan baktı, kaş kaldırdı, kaş çattı, gözünü döndürdü... Bunlar şeytanın insanı körüklemesi. Aile muhabbetini bozmak için şeytanların çalışması. Müslüman, müslümanın kardeşidir. Kardeş, kardeşin daha önemli kardeşidir. Büyük ağabey de *ağa-bey*, yâni unvan bakımından ağa ve bey gibidir, ona elbette hürmet edecek. Hele babası vefat etmişse, ağabeyin sözünü küçük kardeşlerin dinlemesi lâzım!..

Hakîkaten bizim ülkemizde de bazen böyle olaylarla karşılaşırız. Bakıyoruz, bir büyük ağabey, yaşça büyük kardeş; tabii kısaltarak ağabey *âbî* olmuş. Bir büyük ağabey ne yapmış oluyor? Öteki kardeşlerinin hepsine bakıyor, okutuyor, yetiştiriyor, büyütüyor, geçimini sağlıyor, yuvasını kuruyor, evlendiriyor, malını mülkünü, çeyizini çimenini hazırlıyor; “Tamam, kız kardeşimi evlendirdim.” diye rahat ediyor. Hattâ, ağabey olduğu için kendisi geciktiriyor evlenmesini, “Evvelâ kardeşlerimi kayırayım, kurtarayım.” diyor.

İslâm ne kadar güzel!.. İslâm terbiyesi bizim örfümüzün, âdetimizin içine ne kadar işlemiş! El-hamdü lillâh bunun her birisini, ben başka ülkeleri gördüğüm zaman anlıyorum. İngiltere’deki kardeşlerimizle konuşurken, İngiliz kızla evlenmiş, İngiliz kayınpederi, kayınvalidesi var... İngiliz dilinin özelliğine göre birbirlerine hitab ediş şekillerine bakınca, ben

ürperiyorum. İsmiyle hitab edince, bana ayıp gibi geliyor.

Bizde ayıptır tabii, ismi söylenmez. Ahmed, Ali, Veli kalk, gel, git... Yaşça büyüğüne ismi söylenmez, unvanı söylenmez. Babasına isim söylenmez; söylerse herkes şaşırır, kızar:

“—Senin askerlik arkadaşın mı, bu ne lâubâlilik?..” derler.

İslâm’da bizim dedelerimiz çok derin bilgileri elde ettiklerinden, en büyük hadis kitaplarını, en büyük fıkıh kitaplarını, en büyük tefsir kitaplarını bizim dedelerimizin yazdığını biliyoruz. Tarih biliyor, cümle İslâm âlemi biliyor. İslâm’ı çok iyi öğrendiklerinden, halkı da çok güzel yetiştirmişler. Halk öyle müslüman olmuş ki, ben tatlı bir lâtife olarak şuna benzetiyorum: Hanımlar tatlıyı hazırlarlar, öbür tarafına da şerbetini hazırlarlar. Ondan sonra bu hazırladıkları hamuru, tatlının içine koyarlar. Eğer hamur tatlıyı içine almazsa, sunduğunuz zaman, yiyen bir ısıtır:

“—Ya bunun içine tatlısı işlememiş, bir yeri hamur kalmış!” diye yüzünü buruşturur.

Ama bazen de, tatlı bütün iliklerine kadar işliyor hamurun, o zaman:

“—Ooo, elinize sağlık, pek tatlı olmuş, pek güzel olmuş!” diye, yapanı medhediyoruz.

Yâni, bizim halkımızın hücrelerine İslâm terbiyesi işlemiştir de, onun için ağabeyine hürmet eder. Ağabeyinin, babasının yanında

sigara tiryakisi bile olsa, sigara içmez. Ayakta durur, otur demeyince oturmaz. Hizmete ilk önce hemen fırlar, kalkar koşturur. Hizmeti bir devlet ve nimet bilir, saadet bilir. Bu tarafını da hatırlatıyoruz. Yâni, büyük olan kardeşe hürmet de hadis-i şeriflerde tavsiye edilmiş bir husus, sevgili ve değerli Akra dinleyicileri!..

d. Anne-Baba Vefat Ettiye...

Böylece, anne-babayı memnun etmek derken, bu alanın birkaç hududunu da belirtmiş olduk. Hudut çizgilerini ve hudut işaretlerini de açıklamış olduk. Bunlar da önemli açıklamalardı. Hepsini beraber düşünmek lâzım! Hepimiz, sağsa annelerimizin, babalarımızın gönlünü almağa koşturmalı, seferber olmalıyız.

Ya vefat ettiyse?.. O zaman da vazifelerimiz var. Anne ve babanın vefat ettiği zaman yapılacak hizmetlerin başında, onların ruhuna dualar etmek, hatimler indirmek, Kur'an-ı Kerim'ler, *Mevlid*'ler okutmak; hayır hasenat yapmak, kurbanlar kesmek gibi şeylerdir.

İnsan vefat etmiş anne-babasının ruhu için hangi hayrı yaparsa; sadaka verse, bir hayır yapsa, çeşme yaptırsa, kurban kesse, hacca gitse hep sevabı anne-babaya gider, çocuk da sevap alır; hiç bir şey eksilmeden... Yâni bölüşülmez. Aynı sevabı çocuk da alır, aynı sevabı onun nâmına gittiği büyüğü, —annesiyse annesi, babasıysa babası— de alır. Meselâ hacca gitmişse; çocuk da hac sevabı alır, anne-babası da hac sevabı alır. Peygamber Efendimiz kesin olarak, açıkça bunu beyan ediyor.

Demek ki, vefat etmişse onların nâmına hayır yapıyoruz. Eser yaptırır, okul yaptırır, çeşme yaptırır, köprü yaptırır, yol yaptırır, sadaka verir, kurban keser vs. Kabrini ziyaret edeceğiz, ruhuna hatimler indireceğiz, hayır ile yâd edeceğiz. Bu bir şey...

Hadis-i şeriflerden benim hatırladığım başka bir husus da, anne-babanın ahbablarına, anne-babanın hatırı için ilgiyi devam ettirmektir. Buyrulmuş ki:⁴

إِنَّ أَبْرَّ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ أَهْلَ

وُدِّ أَبِيهِ بَعْدَ أَنْ يُوَلِّيَ الْأَبُ

(م. د. ت. حم. حب. عن ابن عمر)

RE. 110/4 (*Inne eberre'l-birri, en yasile'r-racülü ehle vüddi ebîhi, ba'de en yüvelliye'l-eb.*) “Yapılan iyiliklerin en iyilerinden birisi de, kişinin babasının sevdiği dostları, babası ile muhabbeti olan kimseleri, babası ahirete intikal ettikten sonra ziyaret etmesi, onlarla ilgiyi devam ettirmesidir.”

“—Bu, benim babamın en yakın arkadaşıydı. Şunu ziyaret edeyim, elini öpeyim, bir arzusu

⁴ Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1979, no:2552; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.758, no:5143; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.313, no:1903; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.97, no:5721; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.174, no:431; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.29, no:41; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.253, no:794; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.112, no:994; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.327, no:918; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.71; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.465, no:45462; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VII, s.105, no:5905.

varsa sorayım!” filân diye anne- babanın arkadaşlarını, eski dostlarını da aramak, kayırmak önemlidir. Onun için, anne-baba dostlarını, arkadaşlarını arayın, bulun, kollayın!

Çünkü, başka bir rivayette de buyrulmuş ki:⁵

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَصِلَ أَبَاهُ فِي

قَبْرِهِ فَلْيَصِلْ إِخْوَانَ أَبِيهِ مِنْ بَعْدِهِ

(ع.حب.كر. عن ابن عمر)

(*Men ehabbe en yasile ebâhu fî kabrihî*) “Kim annesini, babasını kabrinde ziyaret etmek isterse...” İstemez mi? Keşke kabrin bir yolu olsa da, insan tıpış tıpış merdivenlerden inse, içeride nurlu, dayalı döşeli geniş bir kubbenin altında, vefat etmiş olan annesini, babasını ışıklar içinde, hoş kokular içinde güzel bir şekilde görse de ziyaret etse, elini öpse...

“Anne ve babasını kabrinde ziyaret etmek isteyen, (*felyasıl ihvâne ebîhi min ba’dihî*) onun hayatta kalmış olan yakınlarını, dostlarını, arkadaşlarını ziyaret etsin!” diye Peygamber Efendimiz buyuruyor.

Onun için, baba dostlarını, ana dostlarını unutmayın aziz ve sevgili Akra dinleyicileri,

⁵ İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.175, no:432; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.X, s.37, no:5669; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVI, s.44; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.539, no:5680; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XVI, s.465, no:45464; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IX, s.319, no:8506.

sevgili kardeşlerim! Bu da işin bir zarif, bir güzel, bir ince yönüdür.

Tabii anne-babanın vasiyetleri vardır. “Evlâdım, vasiyetnâme bıraktım; şunu yap, bunu yapma!..” diye tavsiyeleri vardır. Onları da tutmak lâzım!.. Biz de anne ve babalar olarak, bizden sonraki evlâtlarımıza vasiyet de bırakmalıyız. Yazılı olmalı, hattâ “Vasiyetnâme yatağının, yastığının altında olmalı!” diyorlar. Yâni o kadar hazır olmalı. Çünkü ölüm nerde, nasıl, ne zaman gelecek, belli olmaz. Vasiyetnâmesi hazır olmalı...

Vasiyetnâme nasıl başlar? Evvelâ besmeleyle başlar, sonra takvâyı tavsiye eder: “Allah’tan kork evlâdım!” diye başlar. O halde, annesinin, babasının vasiyetnâmesi yoksa bile ben onlar namına hatırlatayım ki, evlâtlar önce takvâ ehli olsun. Çünkü annesi, babası eğer vasiyetnâme yazmaya muvaffak olsaydı, öyle bir şey ihtiyacı duysaydı, bir hocaya danışıp sorsaydı, öyle başlayacaktı:

“—Evlâdım sana önce, takvâ ehli olmayı, iyi bir müslüman olmayı, mütedeyyin insan olmayı tavsiye ederim. Aman takvâyâ sımsıkı sarıl! Ben hayatı yaşadım, bak, geldim gidiyorum. Hayat çok aldatıcıdır. Sakın hayatın aldatıcılığına aldanma, ibadetini, taatini, hayrını, hasenatını geriye koyma!..” diye nasihat edecekti.

Onun için, siz de bu nasihati yapılmış kabul edin. İyi bir müslüman olarak yaşamaya gayret edin.

“–Namazı kılmıyorum hocam...”

Aman, annenin babanın hatırı için takvâ ehli bir müslüman ol!

Allah’tan kork, namazını kıl, ibadetlerini yap!..

“–Kusura bakmayın Hocam, arada bazı günahlara kaçamak yapıyoruz, kayıyoruz.”

Aman, ben kusura baksam ne olacak, bakmasam ne olacak?.. Ben, Allah’ın bir âciz, nâçiz kuluyum. Ancak tebliğ ediyorum; elime mikrofonu alırsam camide konuşuyorum, kalemi alırsam yazımı yazıyorum. Ben memnun olsam ne olacak, olmasam ne olacak; Allah memnun olsun... Allah’ı memnun etmeğe çalışın! İbadetlerinizi, taatlerinizi asla ve asla ihmal etmeyin!..

Her zaman söylediğim beni çok duygulandıran bir hadis-i şerif var:

“–Eğer bir evlât anne-babasına kötülük yapıyorsa...” Tabii yapmak istemez, anne-babasının kemiklerini mezarda sızlatmak istemez. Ölmüş anne-babasına, “Nasıl yaparım ben bunu?” der. Ama, bir insan günah işlediği zaman, annesinin, babasının kabrinde, mezarda kemikleri sızlıyor, gerçekten ezâlanıyor. Çünkü Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş. Çünkü bütün bilgiler onlara gidiyor:

“–Senin oğlun namaz kılmadı, senin oğlun, kumar oynadı, senin oğlun adam döğdü, senin oğlun şu haksızlığı, şu zulmü yaptı, senin oğlun şu edepsizliği işledi. Senin kızın şöyle etti, böyle etti...” diye bilgiler gidiyor.

Onlar da artık, gözünden perdeler kalktığı için, ah vahediyorlar:

“—Vah bizim kız, vah bizim oğlan, iyi bir müslüman olarak yaşamıyor, mahvolacaklar!” diye çok fenâ halde üzülüyorlar.

Biliyorsunuz, insanlar bir çeşit uykudadır, ölünce uyanacaklar. Öldü mü, ahireti görüyor, perdeler kalkıyor. Bu dünyanın aldatıcılığını anlıyor, ondan daha iyi biliyor. Yapılan her yanlışlıktan dolayı; hani böyle bir müsabakayı düşünün, iki kişi müsabaka yapıyor, seyirciler heyecandan hop oturup, hop kalıyorlar:

“—Ah öyle yapma, vah böyle yap!” Bağırıyorlar:

“—Vur ona, dikkat!” bilmem ne diye, hani stadyumlarda tezahüratları, ikazları hatırlayın!

Tabii anne-baba da kabirde çocuğunu öyle endişeyle seyrediyor. Bilgiler ona gelince, kötü bilgiler gelirse üzülüyor, iyi haberler gelince evlâdından memnun oluyor.

Demek ki, anne-babaya vefânın, iyi evlâtlığın bir yönü de, bizzat kendisinin iyi insan olmasıdır. Bir günahkâr sadece kendisi günah yüklenmekle kalmıyor.

Kabirdeki annesini, babasını da üzüyor, ezâlandırıyor. Eleme, kedere, yasa gark ediyor. Bunu da hatırlatmış olduk. Epeyce şey hatırlatmış ve hatırlamış oldum, anne-babayı razı etmek konusundan...

e. Müslümana Yardım Etmemek

Şimdi bir başka hadis-i şerife geçelim! Peygamber SAS Efendimiz, Hanbelî mezhebinin kurucusu, mübarek İmam Ahmed ibn-i Hanbel'in Sehl ibn-i Huneyf'ten rivâyet ettiğine göre şöyle buyurmuş:⁶

مَنْ أَذِلَّ عِنْدَهُ مُؤْمِنٌ فَلَمْ يَنْصُرْهُ

وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى أَنْ يَنْصُرَهُ أَذَلَّهُ

اللَّهُ عَلَى رُءُوسِ الْأَشْهَادِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(حم. عن سهل بن حنيف)

ME. 1130 (*Men üzille indehû mü'minün felem yensurhü, vehüve yakdiru alâ en yensurahû, ezellehu'llâhu alâ ruûsi'l-eşhâdi yevme'l-kıyâmeh.*) Bu neyle ilgili?.. Bir müslüman kardeşe yardımcı olmakla ilgili. Yardımcı olmazsa ahirette başa gelecek sıkıntıyı bildiren bir hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

(*Men üzille indehû mü'minün felem yensurhü*)
“Eğer bir kimsenin yanından bir müslüman zelil ediliyorsa, horlanıyorsa, başına çökmüşse, ezâ cefâ yapılıyorsa; o da ona yardım etmiyorsa...”

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.487, no:16028; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.VI, s.73, no:5554; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.110, no:7633; İbnü's- Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.II, s.315, no:427; Sehl ibn-i Huneyf RhA, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.415, no:7214; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.526, no:12136; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXXI, s.404, no:45480.

Ya sözle tâciz edilebilir, ya da fiilen yakası paçası tutulup al- aşağı edilip vurulur, dövülür. Böyle şeyler olabiliyor. Hattâ geçen gün kitapta okudum, bu Ruanda'yı, Orta Afrika'daki olayları anlatan bir kitapta... Bazı gaddar kimseler yakaladıkları esirlerin kollarını, bacaklarını, âzâlarını keserek öldürüyorlarmış.

Hattâ zavallılar yalvarıyorlarmış:

“—Ne olur bir kurşun sık, öleyim!” diye.

Yâni, böyle parça parça kese kese ölmek tabii çok müthiş bir şey olduğundan, “Ne olur bir kurşun sık, öleyim!” diyorlarmış. Böyle işkence olduğu zaman, bir kurşunla ölmek bile bir nimet ve devlet oluyor. Dünyada ne zulümler oluyor!.. Başka insanların bu zulümleri engellemesi lâzım!

(*Vehüve yakdiru alâ en yensurahû*) “O mü'min kardeşine yardım etmeğe gücü yettiği halde, kendisinin gözü önünde horlanan bir mü'mine yardım etmeyen bir kimse, çok kötü bir şey yapmış olur. (*Ezellehu'llâhu alâ ruûsi'l-eşhâdi yevme'l-kıyâmeh*) Kıyamet gününde de Allah onu şahitlerin başında, huzurunda, gözü önünde hor ve zelîl eder, yere yatırır, mahv ü perîşan eder.” Çünkü, dünyadayken yardım etmedi.

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Biliyorsunuz Mekke-i Mükerrerme'de, Peygamber SAS Efendimiz peygamber olduktan sonra, İslâm çok garîbâne, çok mazlûmâne gelişti. Peygamber Efendimiz peygamberlik vazifesini yaparken, 13 sene Mekke'de o kadar büyük sıkıntılar çekti ki, tarih kitaplarından bu sıkıntıları mutlaka okumalısınız sevgili kardeşlerim!

Size en mühim kitaplardan birisi olarak –Allah razı olsun– Asım Köksal Hocaefendi'nin *İslâm Tarihi* kitabını tavsiye ederim. Alın, çoluk çocuk okuyun!.. Çünkü çok belgeseldir, çok güzel bir şekilde yazılmıştır, kaynakları gösterilmiştir. Mükâfât almıştır Ziyâü'l-Hak'tan... Ben çok beğeniyorum, dualar ediyorum. O kitabı alın okuyun! Mekke devri bir ciltti eskiden, sonra onu genişletti. Okuyun, bakın neler çekmiş müslümanlar!.. Peygamber Efendimiz neler çekmiş, ne kadar eziyetlere, işkencelere uğramış; bunları anlayın!

Bunları anladığınız zaman, İslâm'ı daha iyi anlayacaksınız, müslümanlığa daha çok sarılacaksınız. Bu çok önemli bir ders... Bence bütün müslümanlar, Peygamber SAS Efendimiz'in Mekke devrinde çektiklerini tarih kitaplarından okumalı! En kıymeti tarih kitaplarından, en değerli, en sağlam bilgileri öğrenmeli!..

Böyle gezdiğim yerlerde birçok kitapları okuyorum. Arkadaşlarımdan kütüphanelerinden kitapları çekiyorum, karıştırıyorum. Tabii yanımda kütüphanemi getiremediğim için, onların kitaplarını okuyorum. Çeşitli kitapları incelemek fırsatım oluyor. Bakıyorum, bazen tercümeyi yapan, kitabı hazırlayan kimseler, bu konuda yeteri kadar bilgiye sahip değil. Elime kalemi alıyorum, hatalarını düzeltiyorum, yanlışlıklarını düzeltiyorum. İsimler yanlış yazılmış, başka hatalar yapılmış; tercüme eksik, kusurlu, hatta yanlış anlaşılacak şekilde yapılmış oluyor.

Onun için eserin çok bilgili, çok yetenekli, çok uzman bir kimse tarafından yazılmış olması fevkalâde önemli. İsim vermemin sebebi de eseri okuduğum ve çok memnun olduğum için ve kıymetini bildiğim içindir. Eğer kütüphanenizde *İslâm Tarihi* varsa, alın birinci cildinde başlayın, okuyun, okuyun!.. Nasıl zulme maruz kaldılar? O müşrikler, o kâfirler o zavallı, ma'sum, mazlum müslümanları, kadınları, çocukları, köleleri nasıl ezdiler?.. Hatta işkenceyle nasıl öldürdüler? Mızrağı, göğsüne nasıl sapladılar, görün!..

Şimdi tabii bu durumda, yâni müslüman kardeşi böyle zulme mâruz kalmış iken, zulüm görüyor iken, o da onu engellemeye gücü yeterken, yardım etmemişse, çok büyük suç işliyor. “Eh biz o zamanda, o zulümlere şahit olmadık, onları yaşamadık.” diyemezsiniz, diyemeyiz sevgili kardeşlerim! Diyecek, savunacak halimiz yoktur. Biz de bugün dünyanın her yerinde müslümanların nasıl zayıf, nasıl fakir, nasıl muzdarib, nasıl aç, nasıl susuz, nasıl böyle hastalıktan kırılan, nasıl gözlerine sinekler konan, kaburgaları sayılan insanlar olduğunu radyolardan dinliyoruz, televizyonlarda görüyoruz. Gazetelerde, mecmualarda resimlerini görüyoruz.

Allah razı olsun, bizim kardeşlerimiz de *İslâm* dergisinde, *Kadın ve Aile* dergisinde, *Panzehir* dergisinde, *İlim ve Sanat* dergisinde o kadar güzel yazılar yazıyorlar ki, bana gönderilen enson sayıları görünce ben iftihar ettim.

İngiltere’de beni çok güzel bir İslâmî vakfın tesislerinde gezdirdiler, Lester’deki *Martfild Islamic Foundation*’da gezdirdiler. Çok güzel çalışıyorlar. Pakistan’daki Mevdûdî’nin taraftarı olan kimseler, aydın, bilgili kimseler. Orada fevkalâde güzel çalışmalar yapıyorlar. Onlara sunduk bu dergilerimizi, onlar da ilgili dairenin müdürüne verdiler. Şöyle göz ucuyla tâkip ediyorum, bizim dergileri görünce fevkalâde şaşırdılar. Bizim dergilerin baskısı, seviyesi, üstünlüğü, güzelliği, mükemmelliği çok ilgilerini çekti. Birbirleriyle konuşurken:

“—Çok mükemmel, alın bunları dosyalayın! Adreslerini alın, bundan sonraki sayıları da takip edelim!” dediler.

İftihar ettim, teşekkür ediyorum. Tabii sizlere de onları okumanızı tavsiye ediyorum.

Sözü nereden açtık? Dünyanın her yerinde zulme uğrayan mazlum, mağdur müslümanlar var. Onları bizim dergilerimiz yazıyor. Bizim dergilerimiz, dünyayı bir bütün olarak görüyor, dünyanın neresinde müslümanlar varsa onlarla ilgileniyor. Bazen Çin’le, bazen Afrika’yla, bazen Amerika’yla, Avrupa’yla ilgili yazılar oluyor. Akra radyomuzda da dünyanın her yerinden, Japonya’dan, Avrupa’dan, İngiltere’den, Amerika’dan yorumcu, müslüman, mütedeyyin uzman kardeşlerimiz bilgileri toplayıp, size taze bilgiler sunuyorlar. Başka haber ajanslarının maksatlı haberleri gibi değil, tamamen uyanık müslüman kardeşlerimizin haberleri. Bunları dinlemek zorundasınız.

Dergi almak belki para vermeyi gerektirir ama, radyoyu dinlemek hiç öyle para gerektirmiyor. Sadece ayarlarsanız dinleyebilirsiniz. Dinleyince biz mutlu oluyoruz. Dergileri de alırsanız, oradaki bilgiler de kalıcı olur, kütüphanenizde kalır; her zaman okursunuz, başvurursunuz. Başkalarına da anlatırsınız.

Böylece dünyadaki müslümanların kardeş olduğu gönlünüze yerleşir ve kardeşlerinizin ızdıraplarına çare bulmak için çalışmalar yaparsınız.

Bakın, Orta Asya'da nice nice bizim gibi aynı dili konuşan, aynı inancı paylaşan, ama yardıma çok ihtiyacı olan; hem eğitim bakımından, hem maddî bakımdan, hem sınaî bakımdan yardıma çok muhtaç nice nice kardeşlerimiz var... İşte hükümet ilgilileri oralara gidiyorlar, oralarda işbirliği çareleri arıyorlar. Karşılıklı menfaatleri arayıp, bulup, dostlukları pekiştirmeye çalışıyorlar.

Yâni bu devirde de, çevremizdeki insanlara karşı çeşit çeşit görevlerimiz var. Bunları yapmazsak Allah sorumlu tutabilir.

Dileriz ki Allah sorgu suale uğratmadan, bigayr-i hisâb, sıratı yıldırım gibi geçirip cennetine dahil eylesin... Ama görüyorsunuz, hadis-i şerifler ürkütücü ve korkutucu olabiliyor. Yanında bir müslüman hor, zelil edilmiş, işkence ve zulme maruz iken, o da ona yardım etmeğe güç yetirebilecek durumda iken yardım etmemişse, Allah da onu kıyamet gününde hor ve zelîl eder. (*Alâ ruûsi'l-eşhâdi yevme'l-kıyâme.*) "Kıyamet gününde, gözlemcilerin, bakanların

gözü önünde...” demek oluyor. Bütün mahşer halkının huzurunda hor ve zelîl olur.

Onun için biraz toplumcu, biraz ümmetçi, biraz insancıl, biraz bütün dünyaya yönelik, bütün insanları kucaklayan, geniş, büyük duygulara artık daha çok önem vermeye yönelmenin zamanı geldiğini düşünüyorum.

f. Malıyla Dinini, İrzını Korumak

Üçüncü bir hadis-i şerifle sohbetimi tamamlamak istiyorum, aziz ve değerli kardeşlerim! Bu, mânâ bakımından ikinci hadis-i şerifi destekleyecek bir hadis-i şerif. Dünyanın neresinde yardıma muhtaç insan varsa, yardım etmeliyiz. Dünyanın neresinde zulüm varsa, zulmün karşısına çıkmalıyız, her yere yetişmeliyiz.

Ticaret için nasıl yetişiyoruz?.. Yaptığımız bir pamuklu elbiseyi, iç çamaşırını Amerika'ya, Kanada'ya satıyoruz, Avustralya'ya, Afrika'ya gönderiyoruz da, îman için çalışma bahis konusu olunca niçin geri duralım?.. Ona da çalışmamız lâzım! Hâkim'in *Müstedrek*'inde rivâyet ettiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁷

مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَقِيَ
دِينَهُ وَعَرَضَهُ بِمَالِهِ فَلْيَفْعَلْ
(ك. عن أنس)

⁷ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.58, no:2312, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.428, no:6337; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXXI, s.433, no:45682.

ME. 1140 (*Meni'stetàa minküm en yakıye dînehû ve ırdahû bi- mâlihî felyef'al.*) “Sizden her kim ki, malıyla dinini ve namusunu ibkâ etmek, korumak imkânına sahipse, yapsın bunu!”

Bunu biraz açıklayayım: (*Meni'stetàa minküm*) “Sizden her kimin gücü yeterse...” diyor. Neye? (*En yakıye dînehû*) “Dinini devam ettirmeye, dindarlığını sürdürmeye, dinini korumaya; (*ve ırdahû*) ve şerefini, namusunu, haysiyetini korumaya, devam ettirmeye, bayrağı yere indirtmemeye kimin gücü yeterse...” Neyle?.. (*Bi-mâlihî*) “Para vererek, masraf yaparak, mal harcıyarak bunu yapmaya gücü yeterse; (*felyef'al.*) yapsın!” Yâni, “Kesenin ağzını açsın, paraları saçsın, harcasın, ahiretini kazansın, dinini kurtarsın; ırzını, namusunu korusun, kurtarsın!”

Türkçe’de *ırz* deyince, sadece bir çeşit suç akla geliyor, ırza geçmek gibi... Fakat *ırz*, Arapça’da namus demektir. Meselâ, bir kimseye hakaret etsen, onun haysiyetine dokunacak bir şey yapsan, o da bir çeşit ırza tecavüz oluyor. Bizde anlaşıldığı mânâsından daha değişik bir mânâ.

Bir insanın haysiyeti var, şerefi var, kıymeti var. Kişisel hakları ve hürriyetleri var. İtibarı var toplum içinde... Birisi buna sözle de sataşsa veyahut fiilen de yakalasa, bunu yok etmeğe kalksa; ırzına, şerefine, haysiyetine, malına, mülküne şöhretine, şanına leke sürmeye kalksa; tabii bu fenâ... Bunun yapılmaması için insanın çalışması lâzım!

Bir de dinini korumak için, meselâ insan oruç tutuyor, namaz kılıyor, dindarlığını devam ettiriyor. Zâlim, zorba birileri gelmiş, namazını niyazını engelleyecek, orucunu, ibadetini, haccını engelleyecek; İslâm'ı yaşamasını, öğrenmesini, öğretmesini engelleyecek; zikrini, sevaplı çalışmaları yapmasını engelleyecek... Bunun izâle edilmesi lâzım! Bu bir engeldir. Bu engelin izâle edilmesi için ne gerekiyor? Çalışma gerekiyor. Çalışma neye dayanıyor? Paraya dayanıyor. Yâni bütün hizmetlerin, bütün çalışmaların bir mâlî yönü vardır. İnsan bir evde oturuyor, mâlî yönü nedir? Kirası... O evde oturabilmek için kirasını verecek, vergilerini verecek. Elektrikten istifade ediyor, sayacın yazdığı parayı ödeyecek. Sudan istifade ediyor, belediyeye su parasını verecek...

O halde insanın da dinini korumak için, haysiyetini, namusunu, şerefini, izzetini, itibârını, alın açıklığını korumak için para vermek gerekiyorsa, verilecek.

Basit basit misallerle anlatmaya çalışayım: O devirde bazı mütecâviz şairler olurdu. Hiciv yazar, kötöleyici şiir yazar. İnsanların zaten böyle dedikoduya kulak verme tarafı vardır. O şiirleri okur, ezberler, kulaktan kulağa yayılırdı. “Al şu parayı, kes sesini, sus!” veyahut, “Öyle yazma böyle yaz!” denilebilirdi.

Şimdi ben bu yabancı ülkelerin çalışma tarzlarını okuyorum. Bir ülkede bir şey yaptırmak istedikleri zaman, o ülkenin yazarlarına, itibarlı insanlarına kesenin ağzını açıyorlar,

paralarını veriyorlar. Ondan sonra istediklerini yaptırtıyorlar. Bu harb etmekten kolay oluyor. Harb etse, bir attığı bombanın şu kadar milyar değeri var. Bir uçak düşse, şu kadar... Bir asker ölse, tabii artık bir insanın canının parası ölçülemez, ne kadar büyük zarar... Öyle yapmıyor, rüşvet vererek, el altından para göndererek, destek yaparak kendi işini götürüyor. Yâni beşinci kol faaliyetleri, o milleti içerden yıkmak veya gelişmesini engellemek için parayla, pulla bir şeyler yapıyor.

Düşmanlar İslâm'ın gelişmesini engellemek için, müslümanın huzurunu rahatını bozmak için paralar harcıyorlarsa ki, bunlar belgelerle belirlenmiştir, kitaplarda yazılmıştır. Gazeteler bu belgeleri bazen neşrediyorlar, bazen de yayınevleri, mühim kitaplar neşrediyorlar. Oralardan herkes okuyor, herkesin bildiği bir şey...

Onlar İslâm aleyhine bu kadar paralar harcıyorlarsa, müslümanlar ne güne duruyor?.. Onlar da mallarıyla, keseleriyle, paralarıyla, imkânlarıyla İslâm'ı korumaya çalışacaklar.

Bu, ya o şirrete, “Al şu parayı, sus!” demek şeklinde olur; ya da karşılık verecek müesseseleri tesis etmekle olur. Yayın yapmakla olur. Radyo yayını, televizyon yayını, gazete yayını, dergi yayını, okul faaliyetleri, eğitim çalışmaları, konferanslar, çeşit çeşit çalışmalar... İşte biz bunları yapmak için diyar diyar dolaşıyoruz. Böyle diyar-ı gurbetlerde, bu yaz tamamen sizlerden uzak geçti. Niçin yapıyoruz bunları?..

İslâm'ın korunması için. Bunlar neyle oluyor?.. Masrafla oluyor. Mâlî tarafı oluyor her işin... Onun için,

İslâmî hizmetlerin mâlî yönünü herkes düşünmeli, kesesinin ağzını açmalı; kendi namusunu, haysiyetini, dinini korumalı, çığnetmemeli! Bu iş parasız olmaz.

Peygamber Efendimiz'in zamanında da Ebû Bekr-i Sıddîk gibi, Osman-ı Zinnûreyn gibi, Sa'd ibn-i Ebî Vakkas gibi nice nice sahabenin —*rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn*, Allah şefaatlerine erdirsin— nice nice mallarını, paralarını Rasûlüllah'ın gösterdiği istikamette nasıl harcadıkların biliyoruz. Esirlerin nasıl kölelikten kurtarıldığını, hürriyetlerine kavuşturulduğunu, İslâm ordularının nasıl teçhiz edildiğini, müslümanların açlıktan, yoksulluktan nasıl kurtarılmaya çalışıldığını tarih kitaplarında ibretle okuyoruz, aziz ve sevgili kardeşlerim!..

“—Sizden biriniz dinini korumak, kurtarmak, geliştirmek için; haysiyetini, namusunu, hürriyetlerini korumak, kurtarmak için, eğer malıyla bir çalışma yapmak imkânına, iktidarına sahipse, yâni malı mülkü, parası pulu varsa, bunu yapsın!” dediğine göre Peygamber SAS Efendimiz, bileceğiz ki İslâmî çalışmaların bir bölümü de maddîdir. Herkes maddî yönden de İslâm'a katkıda bulunmaya çalışacak, parasını hak yola harcayacak, İslâmî hizmetleri yapacak.

Tabii bu İslâmî hizmetin yapılmasını da sınırlar içinde düşünelim. Bazıları çıkıyor, “Ben İslâmî

hizmet yapacağım, verin paraları!.." diyor; paraları topluyor, ondan sonra paralar o İslâmî hizmetlere gitmeyebiliyor. Tabii paraların İslâmî hizmetlere gitmesini sağlayacak tedbirleri de almak lâzım!..

Ben bizim camimizin çevresindeki harabe evlerin alınmasını ve camiye katılmasını sağlarken, bunu arkadaşlarıma, cemaatime hedef olarak gösterirken, daima söylerdim:

"—Gidin bakın, bunları biriniz alın! Bir kişi alabilirse alsın, ondan sonra camiye bağışlasın!.. En kolay yolu, inşaat yapılırken getirsin bir kamyon demiri, oraya koysun... Bir kamyon tuğlayı getirsin, inşaatı tâkip etsin veya üç tane ustayı göndersin akşama kadar çalışsın, parasını kendisi versin!" derdim.

Yâni, hayrın amaçlanan hedefe varmasını, amacından sapmamasını, birilerinin cebinde suiistimal edilmemesini sağlamak da önemli...

Onun için ben şahsen şimdi, tecrübelerime dayanarak şunu belirtmek istiyorum kardeşlerime: Hayırlarınızı şahsen yapınız! Yâni bizzat tâkip ederek, yoksulun eline parayı bizzat veriniz! Aracıları mümkün olduğu kadar kaldırınız veyahut büyük hayırlarsa, bazı kimseler ikisi-üçü bir araya gelip yapsınlar!

Bir ulusal televizyonumuz yok. Ulusal televizyonu yapmak büyük bir iş... Para toplanacak vs. Üç tane zengin toplansın, yapsın! Allah rızası için, güç yetirebilecek insan yapsın! İslâmî yayın yapsınlar, İslâm dışı iş yapmasınlar! İslâm'ı

korusunlar, imanı öğretecek çalışmalar yapsınlar, sevapları kazansınlar. Rasûlüllah Efendimiz'in tavsiyesini tutmuş olsunlar, rızasına vâsıl olsunlar. Peygamber Efendimiz'in hoşnutluğunu kazansınlar, ahirette komşusu olsunlar. Yâni, şahsen iş olsun, bitsin. Ayrıca para toplamaya, makbuz kesmeye, makbuzun %25'ini, %40'ını şurası alacak, şu kadar bunun cebine gidecek... Bu gibi şeylerin engellenmesine çalışmak da önemli oluyor.

Kısaca söylemek gerekirse: Mâlî hayırları yapacaksınız. Bu hayırların amaca uygun yere ulaştığını tâkip edeceksiniz, mümkünse kendi elinizle ta amaca, hedefe kadar götüreceksiniz. Aracılar çoğaldıkça tehlikeler artabilir diye ikaz ediyoruz. Hayırları bizzat yapın, böylece hayırları gösteren insanları da zahmetten kurtarmış olursunuz. Bak şurada bir hayır yapılacak diyoruz, yapıyorsunuz. El-hamdü lillâh, böylece biz de rahat ediyoruz demek istiyorum.

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizin hayatını olumlu ve verimli bir tarzda geçirmeyi hepimize nasîb etsin... Hepimizin malımızla, canımızla, dilimizle, gönlümüzle, elimizle her çeşit imkân ve müktesebatlarımızla İslâm'a güzel hizmetler yapmamızı Allah nasîb eylesin...

Böylece ne olacak?.. Arkada bıraktığımız eserlerle, biz vefat ettikten sonra da sevap kazanmaya devam edeceğiz. Yâni bir insanın arkada bıraktığı hayrâtı, hasenâtı onun ikinci

ömrüdür, vefattan sonraki ömrüdür. Kişi ölür, eseri kaldıkça, durdukça sevabı ona gelir. İnsan bir ağaç dikse bile, ağacının altında birisi otursa bile, üstüne bir kuş konsa bile, meyvasını gagalasa bile, odununu birisi alıp evinde, ocakta yaksa, ısınsa bile, o ağacı dikene onun sevabı gelir. Vefat etmiş olsa bile defterine sevaplar yazılır, sevabı artar. Ahirette yüzü güler.

Allah hepimizi hayırların kaynakları eylesin, şerlerden uzak eylesin... İslah-ı nefis edip, kâmil müslüman olup, İslâm'a güzel hizmetler yapmayı nasîb eylesin... Tabii vaatler çok büyük; ümitsizliğe düşmeyin aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş:

“—İslâm okyanusları geçecek, her tarafa yayılacak, herkes İslâm'ın güzelliğini anlayacak ve cihana bir zaman İslâm hâkim olacak!”

Allah bize o hususta yardımcı olmak şerefini bahş eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

12. 09. 1997 - Münih / ALMANYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

